

TEISĖ / VILNIAUS UNIVERSITETAS

CHERNIVTSI
LAW SCHOOL

КАФЕДРА
ПРОЦЕСУАЛЬНОГО
ПРАВА

Кафедра
конституційного
права України
ІНСТИТУТ ЮРИДИЧНИХ НАУК НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

КОНСТИТУЦІЙНА ТА АДМІНІСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Чернівці, 2023

УДК 342(477)(082)

М 34

Редакційна колегія:

Щербанюк Оксана Володимирівна, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри процесуального права Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (голова);

Слінько Тетяна Миколаївна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права України Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого.

Конституційна та адміністративна процедура: міжнародний досвід та національна практика. Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (2 травня 2023р., Чернівці)/ редкол.: О.В. Щербанюк та ін. - Чернівці: 2023. 193 с.

До збірника увійшли матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Конституційна та адміністративна процедура: міжнародний досвід та національна практика» (Чернівці, 2 травня 2023р.)

Редколегія не несе відповідальності за науковий зміст і виклад матеріалів, що були подані у рукописах.

ЗМІСТ

Байранча Л.К. Концепція самообмеження суду: доктрина «політичного питання».....	6
Бакун В.І. Принцип розумності, належної правової процедури та рівного захисту в практиці конституційних судів.....	10
Bzova Laura. Concepte de procedură administrativă: experiența internațională și principiile de realizare.....	13
Білокурська О.В., Федорчук М.Д. Проблематика виконання рішень Конституційного Суду України.....	17
Берченко Г.В. Процедура внесення змін до Конституції: теорія і практика.....	21
Бурдейний Ю. Належна правова процедура відповідно до судової практики США.....	26
Ватаманюк А.В. Альтернативний погляд на конституційне тлумачення: конституційний контекстуалізм.....	29
Гаврилюк Р.О. Методологічні проблеми референдумів з фінансових питань крізь призму теорії групової дії Менкура Олсона.....	32
Григорчак Ю.П. Зарубіжний досвід убезпечення дорожнього руху.....	38
Дахова І.І. Право бути заслуханим як складова права на справедливий суд.....	43
Камінська Н.В. Роль Конституційного Суду України у гармонізації національного законодавства з міжнародними договорами.....	46
Коломоєць Т.О. Наслідки подання заяви з «дефектом»: новації законодавчого регулювання процедурних рішень та дій адміністративного органу.....	50
Кондрат'єва Л.А. Адміністративна відповідальність за ухилення від надання інформації у відповідь на адвокатський запит.....	54
Кузняк А.В. Характеристика принципів адміністративного судочинства України.....	59

Летнянчин Л.І. Судовий активізм та судова правотворчість в сучасних правових реаліях України.....	62
Литвинюк І.М. Малозначні справи в адміністративному судочинстві.....	68
Ремінська Ю.Ю. Коротко про доктрину “ <i>aid to construction</i> ” та її (можливу) інструментальну роль у здійсненні конституційного правосуддя.....	72
Мілінчук С.В. Види судових рішень в адміністративному судочинстві.....	77
Муза О.В. Термінологічна категорія «адміністративний акт» у Законі України «Про адміністративну процедуру».....	81
Павшук К.О. Доктрина «озброєної демократії» та повноваження Конституційного Суду України у питаннях заборони політичних партій.....	85
Паскар А.Л. Гарантування ефективних засобів правового захисту як принцип адміністративної процедури.....	88
Пацурківський П.С. Природа термінових спільних висновків Венеційської Комісії ТА Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів та прав людини щодо законопроектів «Про народовладдя через всеукраїнський референдум» та «Про місцевий референдум».....	92
Слінько Т.М. Законодавчі процедури за особливих правових режимів.....	98
Смокович М.І. Що очікують суди від Закону України «Про адміністративну процедуру»?.....	103
Татулич І.Ю. Особливості повідомлення учасників справи в цивільному та адміністративному судочинствах в умовах воєнного стану.....	109
Ткаченко Є.Ю. Юридичні позиції Конституційного Суду України щодо «належної правової процедури».....	119
Тимощук В.П. Актуальні теоретичні та практичні виклики впровадження Закону України «Про адміністративну процедуру».....	126
Шевчук С.В. Процесуальні гарантії статті 6 Європейської Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод як основа формування конституційного права України.....	133
Щербанюк О.В. Форми та межі конституційних змін.....	140

ПЕРШІ КРОКИ У НАУЦІ

Власюк Є.П. «Що таке конституція?» Фердинанда Лассалю.....	151
Гермак К.О. Об’єктивний характер норм конституційного судочинства...	153
Dogolici I. Analiza Codului de procedura administrativă al României.....	156
Дутчак А.І. Тлумачення елементу юридичної визначеності принципу верховенства права Венеційською комісією.....	158
Дутчак О.І. Нові ціннісні виклики принципу справедливості податкового права України в умовах російсько-української війни.....	163
Климович І.Д. Інтерпретаційний вплив на надмірну тривалість адміністративного процесу.....	168
Kiril L. Experiența Franței în procedura realizării procesului constituțional.....	171
Лупу А.В. Вплив доктрини на судову практику органів конституційної юрисдикції: приклад Франції.....	174
Марченко А.Р. Конституційні засади судочинства у практиці європейських конституційних судів.....	176
Марченко Д.В. Повноваження Великої палати та сенатів Конституційного Суду України.....	180
Пацурківський П.П. Відмінність природи конституційних процедур Англії та держав континентальної Європи: концепція Алберта Дайсі.....	184
Юрчишена А.О. Конституційна скарга: міжнародний та національний досвід.....	189

1. Barabash Y. Berchenko H. Freedom of Speech under Militant Democracy: The History of Struggle against Separatism and Communism in Ukraine // Baltic Journal of European Studies. – 2019. – P. 3-24.

2. Case of Bowman v. The United Kingdom. 19 February 1998. URL: [https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-58134%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-58134%22]}) (дата звернення 10.05.2023).

3. Case of Vajnai v. Hungary URL: <https://globalfreedomofexpression.columbia.edu/cases/vajnai-v-hungary/> (дата звернення 10.05.2023).

ГАРАНТУВАННЯ ЕФЕКТИВНИХ ЗАСОБІВ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ЯК ПРИНЦИП АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ

Паскар А.Л.

кандидат юридичних наук, доцент кафедри процесуального права

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(м. Чернівці, Україна)

Положення Закону України «Про адміністративну процедуру» відзначають, що принципами адміністративної процедури є: верховенство права, у тому числі законності та юридичної визначеності; рівність перед законом; обґрунтованість; безсторонність (неупередженість) адміністративного органу; добросовісність і розсудливість; пропорційність; відкритість; своєчасність і розумний строк; ефективність; презумпція правомірності дій та вимог особи; офіційність; гарантування права особи на участь в адміністративному провадженні; гарантування ефективних засобів правового захисту [1, ст. 4].

Зміст принципу гарантування ефективних засобів правового захисту розкривається у статті 18 вищезгаданого закону і полягає у тому, що кожна особа має право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу в порядку адміністративного оскарження відповідно до Закону України

«Про адміністративну процедуру» та/або в судовому порядку. Обов'язок повідомляти особі про спосіб, порядок і строк оскарження адміністративного акта, який негативно впливає на її право, свободу чи законний інтерес покладається на адміністративний орган.

Право на ефективні засоби правового захисту передбачено і ст. 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Відповідно до її змісту кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб правового захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження [2, ст. 13]. У своїх рішеннях Європейський суд з прав людини наголошує на тому, що засіб правового захисту, передбачений статтею 13 Конвенції, має бути «ефективним» як на практиці, так і з точки зору закону, в тому сенсі, що він або запобігає оскаржуваному порушенню чи його продовженню, або сприяє належному відшкодуванню шкоди, завданої вчиненим порушенням [3, п. 344]. Ефективність засобів правового захисту також передбачає той факт, що їх використання не повинно бути ускладнене діями або неоглядом органів влади відповідної держави [4, п. 74]. При такому підході, «ефективність» передбачених національним законодавством засобів правового захисту прямо пропорційна рівню забезпечення поновлення порушеного права особи або ж, у разі неможливості цього – отримання належного відшкодування.

Відповідно до вітчизняних законодавчих положень, право особи оскаржувати рішення, дії або бездіяльність адміністративного органу може бути здійснене двома способами: в порядку адміністративного оскарження та/або в судовому порядку. Законодавче закріплення права на оскарження рішень адміністративних органів є важливим в контексті забезпечення верховенства права, правової визначеності та правової захищеності особи. Це сприяє забезпеченню прозорості, законності та відповідності дій органів публічної влади законодавству.

Право на адміністративне оскарження в межах адміністративної процедури реалізується в порядку передбаченому розділом VI Закону України «Про адміністративну процедуру» – «Адміністративне оскарження» і означає, що особа може звернутися до спеціального органу чи комісії, які уповноважені законом розглядати такі скарги. Відповідно до змісту ст. 78 даного закону особа має право на адміністративне оскарження у двох випадках: 1) якщо прийнятим адміністративним актом чи його виконанням порушено або може бути порушено її право, свободу чи законний інтерес; 2) якщо процедурне рішення або дія, бездіяльність адміністративного органу негативно впливає на її права, свободи чи законні інтереси.

Оскарження рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу в судовому порядку передбачає право особи звернутися з відповідним адміністративним позовом до суду. У даному випадку судове оскарження відбуватиметься у межах адміністративного судочинства з дотриманням порядку встановленого Кодексом адміністративного судочинства України (далі – КАСУ) і передбачає розгляд справи незалежними судовими органами.

Право особи на судовий захист посідає важливе місце у системі прав і свобод людини і громадянина. Особлива значимість даного права полягає в тому, що воно є водночас однією з конституційних гарантій захисту прав та свобод особи. Згідно зі статтею 55 Конституції України, права і свободи людини і громадянина захищаються судом, і кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [5]. Відповідно до офіційного тлумачення змісту права на судовий захист наданого Конституційним Судом України, забороняється відмова у правосудді, якщо особа вважає, що її права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Відмова суду прийняти позовні та інші заяви, скарги, які оформлені відповідно до вимог закону, є прямим порушенням права на судовий захист, яке, згідно з положеннями ст. 64 Конституції України, не може бути обмежене [6].

Отже, зміст принципу гарантування ефективних засобів правового захисту слід розглядати як невід’ємне право учасників адміністративного провадження ініціювати процедуру адміністративного оскарження на підставах і в порядку передбаченому Законом України «Про адміністративну процедуру» та/або звернутися до адміністративного суду щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу. Дана засада передбачає можливість для перегляду або скасування таких рішень або дій, які можуть порушувати права, свободи чи інтереси осіб. Водночас, даний принцип сприяє забезпеченню ефективного контролю за рішеннями і діями адміністративних органів, які мають бути законними, обґрунтованими та справедливими.

Список використаних джерел:

1. Про адміністративну процедуру. Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення 10.05.2023).
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. Законодавство України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення 10.05.2023).
3. Case of Lashmankin and others v. Russia of 7 February 2017 (Applications nos. 57818/09 and 14 others). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-170857> (дата звернення 10.05.2023).
4. Справа «Афанасьєв проти України» від 05.04.2005 (заява N 38722/02). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_239#Text (дата звернення 10.05.2023).
5. Конституція України прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. Законодавство України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення 10.05.2023).
6. Рішення Конституційного суду України від 25.11.1997 р. № 6-зп у справі за конституційним зверненням громадянки Г.П. Дзюби щодо офіційного тлумачення с. 2 ст. 55 Конституції України та ст. 248-2 Цивільного процесуального кодексу України. Законодавство України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v006p710-97#Text>
10.05.2023).

(дата звернення

**ПРИРОДА ТЕРМІНОВИХ СПІЛЬНИХ ВИСНОВКІВ ВЕНЕЦІЙСЬКОЇ
КОМІСІЇ ТА БЮРО ОБСЄ З ДЕМОКРАТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ ТА
ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ЗАКОНОПРОЕКТІВ «ПРО НАРОДОВЛАДДЯ
ЧЕРЕЗ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ РЕФЕРЕНДУМ» ТА «ПРО МІСЦЕВИЙ
РЕФЕРЕНДУМ»**

Пацурківський П.С.

*доктор юридичних наук, професор, професор кафедри публічного права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
(м. Чернівці, Україна)*

Історично склалося так, що в країнах Європи, в інших розвинутих державах світу домінує представницька демократія. Разом з тим, починаючи з рубежу кінця 80-х – початку 90-х років минулого століття, дана ситуація почала еволюціонувати в бік посилення прямого народовладдя, інакше кажучи, референдної демократії. У фаховій літературі з цих питань наразі має місце термінологічний плюралізм, паралельно вживаються термінологічно розбіжні поняття «всенародне голосування», «плебісцит» та «референдум». Однак спільним для них є те, що це «не вибори, а синоніми для позначення дії, за якої народ шляхом голосування ухвалює рішення із суттєвого питання» [1, С. 7]. Відповідно до чинних міжнародних стандартів, а саме Кодексу належної практики щодо референдумів, розробленому Венеційською комісією та підтриманому статутними органами Ради Європи, а також Копенгагенському документу ОБСЄ 1990 року, під вищезазначеними діями належить розглядати тільки «ті процедури прямої демократії, результат яких у тій чи іншій формі є обов’язковим до виконання» [1, С. 7].